

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzék a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Égész évre	— — — — —	8 Kor
Félévre	— — — — —	4 -
Negyedévre	— — — — —	2 -
— Hirdetések díjszabás szerint. —		

Deák Ferenc.

Magyarország 377 esztendejének történelmét ezen szavakban foglalhatjuk össze: küzdelem a nemzet jogaiért. Sokan küzdöttek Bocskaytól Kossuth Lajosig fegyverrel kezükben; még többen a békés munkálkodás eszközeivel, támaszkodva azon erőre, mely az alkotmányban, törvényekben, s jogfolytonosságban nyilvánult, s ezen küzdők legnagyobb alakja Deák Ferenc volt.

Az 1832—36-iki országgyűlés tartama alatt 1833-ban Zala-megye követe Deák Antal betegeskedése miatt távozott Pozsonyból azon ígérettel, hogy külföld embert küld maga helyett, s így lett Deák Ferenc 30 éves korában az országgyűlés tagja. Már első fellépése tanúságot tett arról, hogy nem közönséges ember készültségével és tájékozottságával jelent meg a Karok és Rendek nagytekintélyű testületében. A jelen szomorú viszonyai közt nem töltötte el büszkeséggel a múlt története sem, mert szerinte: „Történeteink csak átokszülte viszálykodásokra, csak életért és megmaradásért vívott véres harcokra mutatnak.” A jövőről sem táplált oly vérmes reményeket, nem álmódzott a nemzet leendő nagyságáról oly hévvel, mint nagy kortársa Széchenyi.

A negyvenes évek országgyűléseinek legfőbb tárgyai a sérelmek és a reformok. A teljes alkotmányosság biztosítása mellett választotta a nemzet királylyá a Habsburgokat; ezt hangoztatják a felkelések békekötéseit beiktató törvénycikkek; s épen mert annyiszor kellett ezt ismételni, bizonyítja leginkább azt, hogy sokszor történt sérelem az alkotmány ellen. Legutóbb az 1792-iki törvények hangoztatják az ország függetlenségét és alkotmányát s elírják, hogy azt csakis saját törvényei alapján, nem pedig a többi tartományok módjára szabad kormányozni. Ez volt a törvény papíroson, de a tényleges állapot egészen mást tüntetett fel. A magyar király felségjogait, a magyar kormány

mellözésével, nem magyar középponti közegek útján gyakorolta. A jövedelmeket idegen alkalmazottak kezelték. A magyar kormány belügyi intézkedéseiben is a nem magyar középponti intézmény befolyása alatt állott. Az országgyűlést még sérelmeinek és kívánatainak felterjesztésében is akadályozták. A törvényes tanácskozások alkalmával mondott beszédekért perbe fogták még a törvényhozó testület tagjait is. A föltörvényszék pedig, melyet minden államban éppen az alkotmányos jogok védelmére rendelt a törvény: szabadságvesztéssel sújtotta a vádlottakat, mert a kormány függése alatt állott, ez pedig idegen hatalom törvénytelen befolyása alatt intézkedett. Ezek voltak a főbb sérelmek.

A népek felszabadítására, az alkotmány sáncai közé az azon kívül állóknak bevetelére, az ország alkotmányának, a korszellem haladásának megfelelőbb berendezésére irányultak a reformok.

Deák mindezen kérdések felvetésénél és tárgyalásainál az ellenzék élén küzdött ugyan, de sem fellépésében, sem szereplésében nem találjuk azt a merev oppozíciót, mely mindent rossznak tart, mindennek útját állja, mindent gyanúval kíséri, a mi a kormánytól származik, s a mely merev, elzárkózó felfogás annyira jellemezte ezen kor legnagyobb ellenzéki férfait. Ő teljesen megállapodott felfogással, tisztázott elvi meggyőződéssel lépett a nyilvános élet küzdőterére, és ebből se jobbra, se balra ki nem tért soha. Sem a fejedelmi kegy megnyerése, sem a hatalmasok fellépése nem vehették rá, hogy a jogból és törvényből bármit lealkudjék, mert azt tartotta, hogy a fenálló törvényeken ejtett sérelmet új törvények alkotása által orvosolni sohasem lehet. A fenálló törvények tiszteletét követelte meg úgy fent, mint alant, s ebből még a népszerűség elvesztésének, a közvélemény elfordulásának bekövetkezhetősége sem riasztotta soha vissza, a mint ezt 43-ban a megbízó levélnek visszaütésével, 1848-ban a régi kormányférfiak üldözésének megakadályozása oly fényesen igazolják.

Ez a meggyőződés, ez az elvi álláspont irányítja mint ellenzéki vezérferfiut, s ez magyarázza meg, hogy az egész ellenzék egyhangulag az Ő 1847-iki programját fogadta el alapul, a mint 1861-ben az egész országgyűlés egyhangulag fogadta el az ő felirati javaslatát.

Ezen álláspont vezeti mint kormány ferfiut, midőn 1848-ban az első miniszteriumban igazságügyi tárcát vállalt. A miniszterium lemondásával állásától megvált, de mint képviselő tovább is a képviselőház tagja maradt. Utolsó szereplése ezen években az országgyűlés által kiküldött bizottságban volt, mely Windischgrätz herceggel tárgyalni akart, de büszke visszautasítás lett részük az osztrák részről. Kehidai birtokain élt ezután, többször akart megjelenni a debreceni országgyűlésen, de az osztrákok mindig útját állották. A világosi nagy csapás után őt is haditörvényszék elé állították, de elbocsátották.

Nem vonult pusztai magányába vissza, sőt, hogy ne is kívánczohassék soha oda: eladta birtokait, s azóta állandóan Pesten lakott. Nem állott semmi mozgalom élére, egyetlen fegyvere ez időben a hallgatás volt.

Midőn 1860-ban az októberi diploma megjelent, megszűnt az ő hallgatása is és a mozgalom élére állott, de midőn felirati javaslatát magáévá tette az egész országgyűlés: a felosztás volt rá a felelet. Deák további szereplése, különösen nevezetes hűsvéti cikke végre is kiküzdötte azt, hogy az uralkodó is a pragmatika sankciójából indult ki, s ezzel elesett minden jogfosztó, jogelvesztő elmélet, melyet annyi módon igyekeztek az osztrákok érvényesíteni. A közös alap megvolt, a jogfolytonosság elismerése biztosítékot nyújtott, s így jött létre Deák nagy műve az 1867-iki kiegyezés.

Az új kormányban helyet nem foglalt, de azért nemcsak pártjának, hanem a nemzetnek is elismert vezére maradt haláláig. Sem a származás előkelősége, sem a tömegeket magukkal ragadó szónoki erő, sem külső fény, gazdagság nem állottak rendelkezésére, mégis bálványá lett nemzetének, legbizalmasabb embere uralkodójának, legtöbb érdemet szerzett hű fia hazájának. Alkotásai túléltek korát, emléke fennmarad mindaddig, míg a négy folyó mentén és a hármas bérc alján magyar szív dobog, magyar szó hangzik.

Csiky M.

Gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök főpásztori látogatásai

1897.—1903.

E lapok közelebbi számában „az első hat éves periodus” c. alatt méltatta azon, az erdélyi püspök-megyében korszakos eseményt, mely szerint Püspök úrnak ő méltósága hat évi kormányza alatt terjedelmes megyéjének minden hitközségét, sőt több fiókközségét is főpásztori látogatásával szerencsésítette.

Ezen az erdélyi egyházmegye történelmében páratlanul mondható esemény alkalmából nem tartjuk fölöslegesnek, ezen hat évi turnus alatt végzett püspöki látogatások kronológiai sorrendjét és eredményeit a következőkben reprodukálni.

Gr. Majláth Gusztáv Károly erdélyi Püspök Úr főpásztori szabályszerű látogatásait a következő renddel végezte:

1897. június 13.—29. napjain boldogult előde Lőnhart Ferenc óhajátából legelőször is a *hunyvidéki* esperes-kerületet látogatta meg. A 9 hitközségben a bérmlás szentsége kiosztása által 1477 hívót avatott föl szent hitünk bajnokává.

Mint már önálló erdélyi püspök ez év őszén szeptember 19-én *Gyula-Fehérvárt* 135-öt bérmlál; azután szeptember 26.— október 16-ig bejárja a *hunyadi* kerületet és ezen nagymiszói területén 11 szerény hitközségben 2344 hívót erősít meg az ősi igaz hit megvallásában.

Okt. 24.—26. napjain még *Nagy-Sebent* vizsgálván meg, 508 hívőnek osztja ki a bérmlás szentségét.

Végül ez év november 7-én *Kolozsvárt*, az erdélyi részek fővárosát s az erdélyi püspök-megyének legelőkelőbb hitközségét tisztelte meg főpásztori látogatásával, kiosztván a bérmlás szentségét 334 hívőnek.

1898. év tavaszán kegyes püspökünk újból néhány városi nagyobb hitközségét szerencsésítet magas látogatásával; így május 12-én a *hegyaljai* kerületben *Nagvenyeden* 144, 15-én *Marosvásárhelyt* 779, 17-én *Erzsébetváros* 170, 19-én *Brassóban* 674, 23-án *Szekelyudvarhelyt* 684; 25-én *Zetelakán* 575; 28-án

Csiksomlyón 307; 30-án *Csikszeredán* 288 hívót erősít meg a bérmlás szentségében.

Június 1.—21-ig az *alsíki* kerület 14 községében végzi főpásztori látogatását és 5818 öshitű székelynek osztja ki a szentlélek 7 ajándékát; ugyanezen szentténykedést végezván június 23-án *Kézdivásárhelyt*, a hol 234 hívót részesített a bérmlás szentségében.

E szerint a kherub szörnnyű Gr. Majláth püspök országos terjedelmű egyházmegyénknek derekán és keleti felében olyforma fényes körutat irt le, mint a csillagos égen a „Hadak útja.”

Október 14-én a *nagvenyedi* fejedelmet látogatja meg, s vigasztalja a megtévedetteket s közülök 83-nak osztja ki a vigasztalás és erősség Lelekét.

1899. évi ápril. 17-én *Kolozsvárt* 265 és május 14-én *Gyulafehérvárt* 105 hívőnek a bérmlás szentségét kiszolgáltattván, május 24.— június 20-ig a *kézdí-orbai* espereskerület 18 anya- és 1 leányközségét látogatja meg. Ez espereskerületben 7538 hívót erősít meg

T Á R C A.

Deák Ferenc emlékezete.*)

1903. október 17. — 1903. október 17.

Elég volt már a küzdelemből —

A rút viszály, testvéri harc!
A békeesőknak szent hevőtől
Ragyogjon újra minden arc!
S te nép, te búban, vérben edzett,
Áldjad a bölcs Deák Ferencet!

Tudjátok-e, ki volt nekünk — ő
Válságos, gyász időkön át?
Prófeta, ki két kézzel írja
Fájának a szent bibliát,
Hogy ifjú, agg hadd lássa, tudja, —
Hol jár a nemzet vándorútja.

Mert a kard ha kihull a kézből
S harcolni — többé nincs mivel,
E szent könyvet keblébe zárva —
Jussát még sem felejtí el;
S megjön majd egy későbbi kornak,
Mit az ősoktól elralolnak.

Tudjátok-e, ki volt Deák? A
Nagy alkotások mestere,
E föld itt a Kárpátok alján
Keze művével van tele;
Mester, — ki nem rombol, csak épít,
Figyelve jól a munka végét.

*) A szerző elszavalta Gyulafehérvár sz. kir. város közönségétől okt. 17-én tartott emlékünnepen.

Háromszáz éves éj borult ránk,
Vakoskodánk mint koldusok,
Akik felett csak a halálnak
Borzalmas árnya leng, suhog;
Menekvés nincs a szolgaságból,
Az ígérlet szent földje távol.

De a fogság titanokat szül,
S mit a zsarnok nyakunkba font, —
Tépjni kezdik a szolga láncot,
Ásni — a büszke Babilont;
A nép kitödul, meg sem állva
Törtet az ős jog otthonába.

És tette tett, . . . gyorsan felépül
Alkotmányunknak temploma,
Magyarral a más nyelvű népek
Áldozni térnek mind oda;
Deák — minden szem azt ragyogja —
A mestereknek legnagyobbja.

De hirtelen tetőnkre dobják
A vész üszkét gyilkos kezek,
Lángtenger borít be mindent, . . .
Ebek a koncha kezdenek; . . .
Hiába kong a vész harangja,
Süket fülekbe ér a hangja . . .

Vonaglik már a jalkiáltás
S míg halkán a magasba tör,
Sok honfi lesz földönfutóvá,
A kishitű kardjába dől;
Leszáll a sírok rémes éje,
Halotti esend borul föléje.

De az Isten nem hagyja népét! —
Minél több szenvedést adott,
Annál korábban küldi annak
Pünkösdkor a vigasztalót.
Ki a gyógyírt sebünkre rakja, —
Mellétünk áll Deák alakja.

A szenvedőt végig simítja,
Mézajka tűrni megtanít,
Csodás jobbja életre kelti
A bőrtönök halottait;
Vigasztalja önti, mit csak érez,
Egy nemzetet szorít szívéhez.

S alig hogy visszatérni látja
A régi, duzzadó erőt,
Atyát keresni mostohának, —
Megáll büszkén a trón előtt . . .
Nevét az ajkak áldva ejtsék,
Készen van már az új szövetség!

Mit mondjak még? — A többit úgy is
Mindenkinek kell tudnia;
Hisz ott lüktet szívünkbe mélyen,
S kigyul a szájon, mint ima, —
A néphála örök gyümölcse:
Deák Ferenc a haza bölcse!

Kövessük őt, hogy megszülessék,
A jobb idők évezrede,
Mégvéd viharban, csüggedésben
Példája, fényes szelleme;
Legyen jelszónk a béke, munka!
Derüljön szebb jövő honunkra!

Fejér Gerő dr.

az üdvösség Krizmájával. Junius 22-én *Kézdí-vásárhelyt* másodízben, 29-én pedig *Nagy-szebenben* szintén másodízben bérmlé, ez utóbbi városban oltárt és zászlót is szentelven föl s 270 hívót avatván föl hitők bajnokaivá.

Ugyanez év őszén szeptember 24. és 25-én a *dicsőszentmártoni* új templomot szenteli föl és osztja ki 109 hívót a bérmlást; 27. és 28-án *Szászrégenben* 290-et bérmlé; 29-én a *görgézsztentimrei* templomot konzekrálja; 30-án *Abatúján* 10 hívót bérmlé. Okt. 1-én újabb *Görgézsztentimrén* látjuk, hol 412 hívónak osztja ki a bérmlást. Okt. 3. és 4-én *Tordán* van; azután 15-ig a *tordaurányosi* többi 8 anya- és 1 fiókhitközségben végzi föl-pásztori látogatását, az egész kerületben 984 hívót részesítvén a megerősítés kegyelmében.

1900. évi május 13.— junius 21-ig Gróf Majláth G. K. püspök úr az *udvarhelyi* terjedelmes esperes-kerületben fáradozik és végzi 27 anya és 2 (Csökfalva, Varság) leány-hitközségben a bérmlást, nem kevesebb mint 10.178 hívót részesítvén a Szentlélek megerősítő kegyelmében.

Eközben — mit minden évben teljesíteni szokott, — jelen van *Csiksomlyán* a pünkösdi búcsun, hol junius 2-án és 4-én mintegy 300 hívónak osztja ki a bérmlást.

Ez év őszén szeptember 24.—30-ig a fáradhatatlan főpásztor a *szolnoki* kerületben, *Szamosújvárra*, *Deés*, és *Beszterce* városokat látogatja meg s erősít meg ezen exponált pontokon 947 hívót a Szentlélek kegyelmével.

Okt. 2.—22-ig pedig a *sepszimiklósvári* kerületben szerencsételt főpásztori látogatásával 12 anya- és 2 leány (Alsó-Tömös, Bordola) községet, 2750 hívót erősítvén meg az üdvösség krizmájával.

Ez év végén *Gyulafehérvárt* még 20 hívónak adja föl a bérmlás szentségét.

1901. év tavaszán Gr. Majláth Püspök április 27.— máj. 23-ig a *gyergyói* kerület 12 anya- és 2 fiók- (Bekás, Belbor) egyházában végez

szabályszerű látogatást, s 12.200 hívónak osztja ki a bérmlás megerősítő kegyelmét, a Kelemenhavas derekán (Bélbor) és a keleti határléncolat szakadékaiban (Bekás,) oly híveit is fölkeresvén, kik magok közt püspököt soha sem láttak, annak vizsgálatásaiban és áldásai-ban közvetlenül soha sem részesültek.

Junius 1.—9 napján pedig az *erzsébetvárosi* kerület 6 községének híveit látogatja és erősíti meg, 644-et részesítvén a Szentlélek kiráradó kegyelmében.

Ugyanez év őszén szeptember 22.— október 18-ig a *marosi* espereskerület 19 ekkleziáját keresi föl az apostoli buzgalmu főpásztor. Itt az úgynevezett „szent földön” 3876 hívót erősített meg „a szentek unokái” közül.

Ez évben is *Gyulafehérvárt* 11 hívónak adta fel a bérmlás szentségét.

1902. tavaszán a fáradhatatlan főpásztor ápril 6-án *Kolozsvárt* látogatja meg; a hol ez alkalommal 458-at bérmlé. Apr. 27.— május 21-ig a *felesiki* esperes kerület 14 hitközségét boldogítja kegyes látogatásával s 10,588 székely hívót erősít meg őseik seplőtelen hitében; 27-én felszentelvén egyszersmind a *szépvízi* templomot.

Felesikről átmenőleg a *szeben—fogarasi* kerületbe, május 22-én *Lövétén*, (hol azelőtt éppen 2 évvel rendes püsp. látogatása alkalmával 799 hívónak osztotta volt a ki a bérmlást) ez úttal 170. *Hévvizent* pedig következő nap (máj. 23.) 30 hívót részesít a bérmlás szentségében.

Május 25. — junius 5-ig pedig a *szeben-fogarasi* kerület 8 hitközségében végzi a fáradhatatlan egyházfejedelem főpásztori látogatását, megbérmlván mintegy 2200 hívót.

Julius 21-én átmenőleg *Alfaluban* 10, 22-én pedig *Gyergyó-Tölgyesben*, hova az id. és ifj. Török Antal által épített templom ment konzekrálni, megbérmlált 78 hívót.

Ugyanez év őszén szeptember 17. — október 11-ig a *szolnoki* esperes kerület 14 anyaegy-

házában és 2 filialisban (Bethlen, Retteg) hirdeti a megigazulás útját, s 2310 hívót erősít meg az ősök igaz hitének bátor megvallására. E hegyes-völgyes kerület nehéz útjait könnyen fedtette a sok lelki vigasztalás, melyet ama missziói vidéken a főpásztor tapasztalt.

Eközben szeptember 27-én a *bethleni*, október 2-án pedig a *lajosfalvi* templomot konzekrálja, melyet a Bukovina határán fekvő ezen új hitközség számára maga Gr. *Majláth* Püspök buzgalma és áldozatkészsége építtetett.

Ugyanez év október 19-én a *hunyadi* kerületben *Pusztakalánban*, 20-án *Pujban* konzekrálja az új templomokat; 26-án pedig *Sepsziszentgyörgyön* szenteli föl a meguegybított és már kinagasló toronnyal ékeskedő piaci templomot, ez úttal is 33 hívót kenven föl az ősi igaz hitvallás bátor hitvallóivá.

1903. Kora tavaszán március 8-ára *Székegy-Udvarhelyre* tett kirándulása alkalmával egyéb teendő mellett 81 hívónak a bérmlás szentségét is kiszolgáltatja.

Ugyanez év május 6.—24-ig a *küküllői* esperes kerületet szerencsételti a buzgó főpásztor, meglátogatván annak 9 anya- és nem kevesebb, mint 7 fiók-községét. Az apostoli buzgalmu főpásztor e kiválóan missziói kerületben megerősített 2139 hívót.

Május 25.—30. napjaiban és junius 14-én a *hegyaljai* kerületben *Túr. Tövis*, *Borbánd*, *Gyulafehérvár* és *Szászsebes* szomszéd hitközségeket boldogítja feledhetetlen atyai látogatásával, kiosztván a bérmlás megerősítő kegyelmét 678 hívónak.

Folyó év őszén szeptember 13.— október 7-ig lankadást nem ismerő kegyes püspökünk a *kolozs-dobokai* espereskerület 16 hitközségét szerencsételté főpásztori látogatásával mintegy 2250 hívót kenven föl az üdvösség krizmájával.

Végezetül és *koronájával* azon törhetetlen bámulatos fáradságnak és buzgó apostoli munkálkodásnak, mely szerint rövid 6 év alatt a a magyarhoni püspök-megyeknél aránytalanul

Isten keze.

(Milanesio Szalézi misszionárius életéből.)

Hogy az olvasóközönség annál nagyobb lelkesedéssel karolja fel a missziókat és tehetősége szerint áldozzon azokra, egy eseményre vezettem be Patagonia egyik apostoli hittérítő munkásságának és küzdelmének leírását, mely esemény világosan mutatja, hogy Isten rendez a missziókat és a hol kell, csodálatos módon is megvédelmezi az ő apostoli küldötteit. Ez esemény elolvasása után ki ne akarna az Isten munkatársa lenni a missziók támogatásával?)

Az esemény, melyet itt leírnak, a misszionáriusnak közvetlen Patagoniába utazása előtt ment végbe Délamerika egy városában, még pedig Buenos Ayres város közelében, mely az

*) Don Milanesio jelenleg nálunk, Európában van, hogy itt 5—6 hónapot töltve segítséget gyűjtson a patagoniai missziókra. A gyűjtés pedig két módon történik. Az első mód a pénznek Don Ruához küldése; de lehet ily címre is küldeni: Don Milanesio, Turin Via Cottolengo 32. Az adományozók X. Pius pápa képecskéit kapják, akik pedig 10 koronát vagy azon felül adnak — amennyi egy pogány gyermek megvételéhez kívántatik, azok egy érdekes albumot kapnak, melyben a patagoniai missziókban lefolyt rendkívüli események képekkel vannak megvilágosítva, ezenkívül röviden leírva. A gyűjtés másik módja abban áll, hogy ez a nevezetes misszionárius el-megy nagyobb községekbe, ahová nagyobb gyűjtés reményében meghívják és missziói eseményeit még bővebben kifejtji, e leírást pedig a mit már magyar szövegben el-keszítve magával visz, egy ott lakó magyar fel fogja olvasni, vagy Don Rua vele küld egy magyart, minthogy a misszionárius a magyar nyelvet nem érti. A felolvasás napját ő fogja meghatározni. Megkereséseket magyar nyelvben öhozzá lehet intézni.

argentínai köztársaság fővárosa. A város neve Bocca, a tengerparton Délamerika keleti részén. Az esemény ideje 1889 március vége.

Az elüljárók Milanesio Domonkos atyát az 1000 lakossal bíró Bocca városkába küldötték 1877-ben, hogy ott Don Bosco szalézi társaságának és apácáinak intézetét nyisson, ünnepi oratoriumot létesítsen, ezenkívül pedig a plebániát vezesse.

Időközben folyton szaporodván a lakosság és a munka (ma már 30.000 lakosa van a városnak) a plebániát egy másik Szalézi Bourlot István vette át, aki ma is plebános Boccaban, de azért Milanesio is segített.

Milanesio csodálatos tevékenysége egyrészt meghódította a hívők szívét, másrészt pedig maga ellen ingerelte az ott működő szabadkőműveseket, akik elhatározták, hogy életét veszik. Milanesio halálát 1879. év végén határozták el.

Milanesio atya éppen szent miséjét végezve, a sekrestyében miseruháját tette le magáról, midőn két hívője megjelent előtte és reszkét hangon így szólt: „Atyám! Ne hagyja el ezentúl lakását éj idején, mert a szabadkőművesek Önt halálra ítélték. Az az ur, a ki minket megbízott, hogy Önt erre figyelmeztessük, eskü alatt kötelezett minket arra, hogy az ő nevét elhallgassuk. Azért nem mondhatjuk meg, hogy kitől hallottuk.”

Milanesio atya követte a tanácsot. Azonban egyszer mégis utaznia kellett egy éj idején.

A dolog pedig úgy történt, hogy neki el kellett menni S. Carlos-ba, mely városka szintén Buenos-Ayres közelében fekszik, 10 kilométernyire Boccától. Ugyanis S. Carlos-ban, ahol

szintén van szalézi intézet, ez időben a vidékbeli szalézi papok részére szentgyakorlatokat rendeztek, amit minden szalézi papnak el kell végeznie évenként. Vele ment Beauvoir szalézi pap és csak Bourlot maradt Boccaban.

Elvégzvé a szentgyakorlatot, a két pap egy este visszaindult a lóvonatu pályán. Beauvoir a kocsis első részén foglalt helyet, míg Milanesio atya annak hátsó részébe jutott.

S. Carlos-tól öt kilométernyire, vagyis feleúton S. Carlos és Bocca közt, ahol lovat váltottak, egy idegen ur szállott be és Milanesio atya közelébe ült. Magas alak, sötét kinézésű, aki folyton Milanesio atyára szegezte tekintetét.

Sötét este volt, midőn 9 óra tájban megérkezett a lóvonatú kocsis Bocca-ba és egy káveházzal szemben állott meg, 200 méternyire a plebániától.

Kiszállott először a gyanus úr, azután Milanesio atya hajolt ki, hogy kiszálljon és a sötétben tekintetével kereste a kocsis lépcsőjét, hogy arra tegye lábát.

Ebben a pillanatban a gyanus ember egy zúzó vassal kezében csapást mért Milanesio homlokára. Az ütésnek feltétlenül össze kellett törnie a misszionárius fejét és rögtön halált okoznia. Azonban megóvta az apostoli misszionárius a haláltól az Isten keze. A misszionárius csak leszédült vérel borított fejével, de nemsokára feltápáskodott és Beauvoir atya segítségével elvándorolt a plebániára.

Boulot atya már várta testvérét, de most meglátva a merényelt áldozatát, rögtön vette a forgópisztolyt, hogy a gyilkost felkutassa. De nem találta. A rendőrség útján is hiába kereste,

terjedelmesebb erdélyi egyház megyéjének mindenik espereskerületét és kisebb községeit is főpásztori látogatásainak örömeiben, vigasztalásaiban és áldásaiban részesítette, folyó október 11. és 12. napjain meglátogatta a *hegyaljai* kerület 2 szomszéd községét *Alvinczet* és *Magyarigent*, amott 68. itt pedig 36 tagját avatván föl a kis nyájaknak, hitők hátor harcosaivá.

A *megbéráltak összegeinek áttekintése* :

1897. Bányavidék	1.477
- Gyulafehérvár	135
- Hunyadi kerület	2.344
- Nagyszében	508
- Kolozsvár	334
1898. Nagyenyed	144
- M.-Vásárhely	779
- Erzsébetváros	170
- Brassó	674
- Sz.-Udvarhely	684
- Zetelaka	575
- Csíksomlyó	307
1898. Csíkszereda	288
- Alesiki kerület	5.818
- Kézdi-Vásárhely	685
- Sepsziszentgyörgy	234
- Nagyenyedi fogház	83
1899. Kolozsvár	268
- Gyulafehérvár	105
- Kézdi-Orbai kerület	7.538
- Kézdi-Vásárhely	270
- Nagyszében	109
- Dieső-Szent-Márton	300
- Szászrégen	290
- Abafája	10
- Görgényzentimre	412
- Torda-Aranyosi kerület	984
1900. Udvarhelyi kerület	10.178
- Csík-Somlyó	300
- Szamosújvár	
- Deés	947
- Beszterce	
- Sepszimiklósvári kerület	2.750
- Gyulafehérvár	20
1901. Gyergyói kerület	12.200
- Erzsébetvárosi kerület	644
- Marosi kerület	3.876
- Gyulafehérvár	11

Beauvoir elmondta, hogy az idegen miután Milanesio atyát egy ütessel leterítette, a kocsi elejére sietett és Beauvoir atyára is csapást mért, azonban nem jól célzott és az ütés nem okozott komolyabb bajt.

Milanesio atyát eközben ágyba fektették és ápolták.

Tíz nap múlva már annyira felépült a misszionárius, hogy lemehetett az irodába, hogy az írás munkákat lassan végezhesse.

Ahogy éppen íróasztalánál ül, megjelen előtte egy úr és halottat jelent. A halott a bejelentőnek fivére volt; ez éppen abban a kávéházban ült, mely előtt a merénylet végbement, midőn valaki benyit a kávéház ajtaján és ott megállva revolverét az asztalnál ülő homlokára szegzi, a pisztoly csüsz . . . és a kávéház vendége halva terül el a padlón.

A lelőtt ember nem volt más, mint az a gyanús kinézésű magas ember, aki Milanesio atya élete ellen tört.

A néptömeg, mely óriási részvétet tanúsított az életében ezeltől tíz nappal megátadott Milanesio atya iránt, most a pólusjárt gyilkos ellenében mutatta ki indulatát. Egy feliratot helyeztek a halott fejéhez. A felirat így szól: „Ez az ember a misszionáriust homlokán akarta agyonütni, ahelyett azonban az ő homlokán haladt át a halálós golyó.”

1902. Kolozsvár	458
- Felesiki kerület	10.588
- Lövéte	170
- Hévíze	30
- Szeben-fogarasi kerület	2.200
- Alfalu	10
- Győ-Tölgyes	78
- Szolnoki kerület	2.310
- Sepszi-Szent-György	33
1903. Székely-Udvarhely	81
- Küküllői kerület	2.139
- Hegyaljai kerületből	692
- Kolozs-dobokai kerület	2250
egész összeg	77190

Az erdélyi egyházmegyei róm. kath. hívek száma a közelebbi népszámlálás adatai szerint 354.145; ezen létszámnak, a Gr. Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök által megbérált hívek száma 22⁹/₁₀-át teszi ki.

A missziói feladat *kéltérjére* néve is oly óriási eredmény ez. minőt elérhetni Gr. Majláth Gusztáv Károly Püspök elődei közül elérni nem rövid 6 év alatt, de talán egész püspöki kormányzásuk tartama alatt is kevésnek jutott a szerenese, adatolt meg az isteni segély és kegyelem!

Hát ha ezen püspöki látogatások *belső tartalmát*, intenzitását, hatásait és sikerét fontolgatjuk!

Gr. Majláth G. K. lánglelkű püspökünk ezen 6 év lefolyása alatt meglátogatta Erdély-megyéjének 238 hitközségét.

Ezek közül több ízben meglátogatott 12-öt, összesen tehát 250 községet.

Mindezen egyháznaknál való fogadtatásai alkalmával válaszolt — mondjuk középszámitással — két-két üdvözlő beszédre, melyekben alkalma nyílt a helyi és személyi viszonyokra is tanulságosan reflektálni. Ilyetén beszédeknek összege: 500.

Mindenik község látogatásánál — vegyük átlagosan — tartott három tüzetes beszédet, illetve oktatást: egy programszerűt, melyben a hívőket a látogatás céljaira és szenténykedéseire, a töredelmes gyónásra, az oltári szentség és bérálás méltó fölvetelére készítette elő. Egy második tüzetes beszédet, melyben az adott körülményekhez, személyes tapasztalataihoz és információihoz képest a híveket a hitélet dolgainak érdemileg oktatta, intette, buzdította és utasította. Egy harmadikat, melyben különösen a szülőköt, gyámokot, a bérmaszülőköt és béráltakat tanította meg kötelességeikre. Ilyen beszédet és exhortatót mondania kellett összesen legalább is: 750-et.

Ezeket kívül minden hitközségben gyónatott, az iskolákban vizsgálatot tartott, kathekézálta a kimeríthetlenségig, jutalmakat, képeket, érmekeket, rózsafüzereket stb. osztogatott. A községek betegeit meglátogatta, a nehéz betegeket a végszentségekkel ellátta; a hol kórházak voltak, a betegeket ott is felkereste és vizsgálatla. A hívekkel mindenütt együtt imádkozott és előimádkozott s kiosztotta a látogatásaihoz engedélyezett pápai búcsukat. — mindezt *magyarázó és oktató beszédek kíséretében!* . . .

Nem is említem a magas közjogi állású, de különben is mindenütt köztiszteletet kivívott püspöknek és népszerű főpásztornak a testületek és egyesek *tisztelgéseire adott válaszait*, asztalnál mondott tapintatos és szellemes felkötéseit; csak az említem föl, hogy minden községben hány kérelmet kellett kielégítenie, tanácsesal, utasítással ellátnia, ügybajosokon segítenie, közbenjárását és magas pártfogását érvényesítenie! Intézetekben, egyesületekben irányítólag, oktatólag, buzdítólag felszólalnia! Ki írhatna ezekről statisztikai kimutatást?

Mindezeknek csak Isten a megmondhatója; Ő nála, a mindentudó és jutalmazó Bírónál, „az élet könyve” fog ezekről elszámolni.

Ime csak halvány és futó vonásokban is a Gr. Majláth Püspök főpásztori látogatásainak belső tartalma!

Hatása és sikere? az még mérhetlenebb. Mert nem képezlek hívőt, de még a katolikust sem, ki őt látta, hallotta, vele talán érintkezett is, hogy annak szívében és lelkében az ő megnyerő egyénisége, szeretete, jósága és bölcsesége valamely nyomot, jó gondolatot, kellemes érzelmét, jóarvát indulatot és változást ne hagyott volna! Így valósul rajta és általa, s vajha valósuljon minél teljesebb mértékben a Zsolttáros jövődöleése: „Kibocsátod Lelkedet s megújul általa a föld színe”.

Gr. Majláth, G. K. püspökünk látogatásai valóságos *diadalutak* voltak, melyek alatt ha nem is mondotta el Caesarral: „Veni, Vidi, Vici” — Jöttem, láttam, győztem, de alázatosságban is érezhette azoknak igazságát.

Mutatják ezt látogatásai után kiadott *pásztorlevelei*, melyekben ezen hatásról is beszámol. Azonkívül ezen levelek a teológiának valóságos szikjai. „Labis Sacerdotis custodiam scientiam”. Az örök igazságok arany magvait rejtő buzakalászok az Úr aratásából. „Congregate eos in horrea”. Lelítő fürtök az Úr szőlőjéből. „Torcular calcavi solus”. (Isai. 63, 2). Szenen szedett igaz gyöngyök a lelki pásztorság mezejéről. „Super aurum et topazion”. (Ps. 118.) Legkivált pedig a papi hivatás és élet tisztán mutató tükrök, melyekbe igaz lelki gyönyör és okulás, minél gyakrabban beletekinteni s erkölcsi kinézésünköt azok szerint igazítani. „Vos estis praesbyteri in populo Dei; ex vobis pendent animae eorum”. (Judit 2, 25.)

Ezeket hallgatva, vagy olvasva igazán átrezhetjük és elmondhatjuk a Zsolttárokkal: „Lae-tabor ego super eloquia tua, sicut qui invenit spolia multa”. (Ps. 118.) „Ugy örvendek beszédeknek, mint aki gazdag zsákmányra talált”.

Imets F. Jakó.

H I R E K.

— **Státusgyűlés.** Az erdélyi róm. kath. státusgyűlést azon alapon és jog erejénél fogva, melyet számára ősi törvényeink, királyi rendeletek, évszázados gyakorlat s újabb ön esaszári és apostoli királyi Felségének 1867-ik évi augusztus hó 19-én kelt legfelsőbb elhatározása biztosítanak, *folyó 1903. évi november hó 18-ik napjára Kolozsvárra* összehívandónak ítéltém és az Úrnak szent véreire zennel összehívom. A gyűlés tárgyat képezi: 1. Az igazgatótanács évi jelentése. 2. A kilépő igazgatótanácsosok helyeinek szabályszerű betöltése. Ennélfogva van szerencsém felkérni, hogy a folyó évi november hó 18-ra ezennel kihirdetett státusgyűlésen megjelenni, a tanácskozásban résztvenni és megjelénéséről vagy akadályoztatásáról az Igazgatótanácsot értesíteni sziveskedjék. Kelt Gyulafehérvárt, 1903. szeptember 29. Majláth Gusztáv Károly gróf s. k. erdélyi püspök.

— **Személyi hír.** Püspök urunk okt. 12-én Magyar-Igenben fejezte be ősi bérmakörutját és még az nap este a 7 óras gyorsvonattal Hermann Antal egyet. m. tanár társaságában Kolozsvárra utazott. Kolozsvárról Budapestre ment, hogy részt vegyen az országos kath. nagygyűlésen. Budapestről, a mint már jelezük Rómába zarándokol. Állandó kíséretében van Márton Andor udvari káplán.

— **Tanítói kinevezés.** Csíkszatászegei Szöke Sándor Berecke segédkantornak nevezetett ki.

— **Uj tagok.** Mult számunkban az erd. r. k. Irodalmi Társulat választmányi üléséről felvett jegyzőkönyvi kivonatot közöltünk, melyben fel volt sorolva azon új tagoknak neve, kiket a választmány a szerkesztő ajánlataira a társulat r. tagjaivá felvett. E hösszorszó áll. el. isk. igazgató és r. k. kántor és Balló Mózses abosfalvai r. k. tanító neve. A mulasztást ezennel pótoljuk.

— **Deák Ferenc emlékünnepek Gyulafehérvárt.** Városunk a „háza bőlese” szellemének méltóan igyekezett hódolni. Az ünnep már 16-án este kezdődött, midőn a köz- és magánépületek egy részét kivilágították, a tűzoltó zenekar pedig takarodóval járta be az utcákat. Másnap 17-én reggel 8 1/2 órakor a város intelligenciája a városháza előtti téren gyülekezett s impozáns menetben vonult fel a várhoz, hogy résztvegyen a székesegyházban tartott ünnepi szentmisén, melyet Fabián Sándor nagyrépost, prelatus celebrált fényes segédlettel.

A hatalmas székesegyházat zsúfolásig megtöltötte az emlékező közönség, mely mise után tömött csapatokban vonult át a főgimnázium tornacsarnokába, hogy résztvegyen a tanulóiifjúság és tanárkar rendezte ünnepen, melynek a következő műsora volt: 1. Himnusz, Erkel-től — énekelte a főgimn. vegyeskara. 2. Deák F. emlékezete, Komócsy J.-től — szavalta Costea Oktávián VIII. o. t. 3. Magyar népdalok, cimbalmon előadta kvartet kísérettel: Veress Károly V. o. t. 4. Alkalmi beszéd — tartotta Péter János dr. főgimn. tanár. 5. Szülőföldemen — Petőfőtől, szavalta Deák Ödön IV. o. t. 6. Kuruc dalok — Káldy Gy.-től, énekelte a főgimn. vegyeskara. 7. Részlet a Deák F.-ről szóló és legjobban sikerült ifjúsági dolgozathól, írta és felolvasta Csáky Benjámin. VIII. o. t. 8. Szózat Egressytől, énekelte a főgimn. vegyeskara. A műsornak minden egyes pontja kiválóan sikerült és élénk tetszést keltett a műértő közönségben.

Délután 5 órakor a város hazafias közönsége rendezett ünnepet a virágóban következő műsorról: 1. Himnusz — énekelte a főgimn. ifj. vegyeskara. 2. Emlékbeszéd — tartotta Ujvárosy Miklós dr. kir. ügyész. 3. Énekegyveleg, énekelte az alkalmi dalkör (férfi és női kar). 4. Óda Deák F.-ről, írta és szavalta Fejér Gerő dr. főgimn. tanár.* 5. Szózat — énekelte a főgimn. vegyeskara.

A szépen sikerült ünnepről lelkes hangulatban eltávozó közönség este 8 órakor a Hungária szálló téli kertjében gyűlt össze, hol a fehérszatalonki kedélyes hangulatban a késő órákig maradt együtt.

A gyulafehérvári róm. kath. püspöki elemi fiú iskola tanszülete és növendékei az iskola helyiségében d. e. 10 órakor szintén igen sikerült hazafias iskolai ünnepet tartottak. Az ünnep műsorát énekszámok, emlékbeszéd és szép szavatok tették.

Az irtalmas nővérek vezetése alatti gyulafehérvári polgári leányiskola szintén áldozott a háza bőlese emlékezetének egy szépen sikerült ünnepélyvel, melynek műsora a következő volt: 1. Himnusz. Éneklék a polg. isk. összes növendékei. 2. Magyar népdalok. Zongorán: Váczy G. és Mészáros S. 3. Alkalmi beszéd. Tartja: Ujfalussy J. dr. apátkanonok. 4. Ha szíved a hazáért. Éneklék: Mészáros S. és Kolumbán J. 5. 140 op. Spindler

Ferenctől. Játsszák: Atzél E. és Ruzsán H. 6. Deák Ferenc emlékezete. Szavalja: Wilhelmb M. 7. Ünnepi hangok Liszt F.-től. Előadja: Fülöp I. 8. Szózat. Éneklék a polg. isk. összes növendékei.

— **Plebános beiktatás.** Lőrincz Sándor csíkszentimrei plebánus október 11-én nagy ünnepség között iktattatott be állásába. Jelen volt az ünnepélyen Hosszú Ferenc ker. esperessel élén a kerületi papság nagy része és buzgó áhítatos közönség.

— **Halálozás.** Beküldött gyászjelentésből mely megilletéssel értesültünk, hogy Bucska János fogarasi r. k. elemi iskolai tanító életének 40-ik és tanítói működésének 19-ik évében f. hó 5-én rövid, de kínos szenvedés után Margitka 11 éves leányával egyetemben, jobb létre szenderült. A családfejenek és viruló leánykájának halála megdöbbentően tragikus volt. A már régebben szívbeteg apa az égő lámpát tovább akarta vinni, miközben elérte hája s a lámpát eljettette. A meggyuladt petroleumtól tüzet fogott ruhája, valamint a kis leánya is, aki boldogtalan apjának segítségére sietett. A rettenetes égési sebek következtében iszonyú kínok közt szenvedtek ki. Legyen könnyű fellettük a hant s az ö. v. f. n.

— **A IV. Országos katolikus nagygyűlés** írint egyházmegyéinkben is mindenfelé élénk az érdeklődés. Mint értesülünk a nagyobb városokból és népesebb falvakból igen sokan készülnek Budapestre. Városunkból a Gyulafehérvári Kath. Legényegyesület képviselőiben részt vesznek: Zomorá Dániel kanonok plebánus a kath. Legényegyesület elnöke és Labud József egyesületi dekan.

— **Rákóczi ünnep.** II. Rákóczi Ferenc, a nagy szabadsághős fejedelem emlékére Görögenszentimrén okt. hó 11-én vasárnap, a régi alsójárás jegyzői kara Nagy Elemér főszolgabíró vezetésével, fényesen sikerült hazafias ünnepet rendezett. A program szerint a község felett festőleg emelkedő történelmi nevezetessé Rákóczi hegyre volt tervezve a felvonulás, hol egykor Rákóczi kuruc magyarjai élethalál harcot vívtak a labanecal; s hol a várteton újabb időben Urszine emlékére emelt szép kis kápolnába kellett volna megtartani az isteniszolgálatot. Azonban a hosszas szárazság után bekövetkezett áldáshozó eső miatt az istenisztele a községben az új tágas plebánia templomban tartott. Nagy Asszonyunk tisztelőre, kinek ünnepünk hőse kiváló tisztelője volt és Rákóczi emlékére a nagyszámban megjelent intelligens ünnepelő közönség vallás és nemzetkülömbőség nélkül zsúfolásig megtöltötte a templomot. A fényes istenisztelelet Bálint Gergely ottani lelkes végezte. Templomozás után a diszes község házához vonult a nagy közönség, hol program szerint folyt le az ünnep. Az egyes szereplők hazafias tartalmú költeményeket szavalta, a községi daloskór a Kölesei Himnuszát és kurucradahokat énekelte. Az ünnepi beszédet Pásztay Vilmos soaknai fiatal és szép képzettségű körjegyző tartotta. Ügyesen mellátta Rákóczi keresztényi és hazafias érdemeit. Úgy e beszéd, mint a szavatok emelkedett hangulatban tartották a közönséget és nagy hatást gyakoroltak. Délután két órakor közebbé volt, melyen a szép számban megjelent értelmiség hazafias felköszöntőkkel áldozott Rákóczi emlékének. Este hat órakor a Görögenszentimrén felállítandó Rákóczi-szobor javára műsorról egybekötött táncmulatság rekesztette be a hazafias szép ünnepet. A jegyzőikar e nemzeti ünnep rendezésével fenkölt gondolkodásának, vallásos és honfíúi érzelmeinek életrevaló szép jelet adta és a nagy fejedelem szellemének hódolva, a honfíui

lelkedás hangján pro Deo et patria jelszót hangoztatva a magyar szabadság Istenének áldozott. (Görgényi.)

— **A szüret.** Gyulafehérvárt és környékén és egyáltalában az erdélyi részek melegebb vidékein okt. 15—24-ikéig foly a szüret. Az eredmény a két utolsó hónap szárazságot tekintetbe véve, épen nem mondható csekélynek, mert a mi van, az nagyon jó. Hanem az egészben az a legsajnosabb, hogy lelketlen borágenseknek, galicjai kazároknak, kik mint az éhezett sáskák hemzsegnek most a szőlőhegyek alatt — szüretel már mindenütt a magyar ember. Ez a jelenség azt mutatja, hogy a magyar szőlősgazda épügy, mint a földsgazda oly szorult anyagi helyzetben van, hogy természeténél kénytelen mindjárt a betakarítás után piacra dobn. Ilyen kényszerhelyzetben levő termelőikkel szemben pedig az ágensek tudvalevőleg úgy állapítják meg a forgalmi árat, a mint nekik tetszik.

— **Tanítói gyűlés.** A esiki róm. kath. tanító egyesület felcsiki fiókköre 1903. évi október hó 20-án Gyimesközéplekon a róm. kath. iskola helyiségében tartja meg őszi rendes gyűlését a következő tárgysorozattal: 1. Délelőtt fel 11 órakor „Veni Sancte”. 2. 11 órakor kezdődőleg gyakorlati tanítást tartanak: a) Sánta Mihály a második osztályban a beszéd értelemgyakorlatból, b) Nagy Tamás az V-ik osztályban a természetrajzból. 3. Elnöki megnyitó beszéd. 4. A mult jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 5. Felolvas: Gyömpál András esicsói tanító. 6. Szavalt: Balló Veronika tanítónő. 7. A tagsági díjak beszedése. 8. Mészéti előadást tart Xántus Elek tanító. 8. A bejelentett indítványok tárgyalása. 10. A jövő gyűlés helyének és tárgysorozatának megállapítása. 11. A tanítások zártkörű bírálat. Középbé után testületi kirándulás a határszéli végállomásra és 21-én délután haza utazás. A gyűlésre a tagok és tanügybarátok ez uton is meghívotnak. Csíkszentdomokos, 1903. október hó 1-én. Ráduly Benjámin elnök. Pálosi Géza jegyző.*

— **Az országos kath. sajtót támogató egyesület** mindazon t. e. tagokat, kik évi pénzáru-ékaikkal hátralekban vannak, ezen hátralek minél előbbi beküldésére kéri fel. A tagsági díj a központa küldendő és pedig minél előbb, hogy az adományokról, amelyek karácsonykor szétküldendők, idejében lehessen gondoskodni. Ha valaki mint új tag szándékoznék belépni, eme szándékát még november előtt sziveskedjék az elnökséggel tudatni, mert a nov. 1-je után jelentkezők már csak a jövőben részesülhetnek az egyesület adományaiban. A tagsági díj a következő: 1) Alapítói tagok egyszersmindenkora fizetnek 50 K. 2) Rendes tagok fizetnek évenként 6 K. 3) Támogató tagok fizetnek évenként 2 K. 4) Adakozó tagok fizetnek évenként 1 K. 5) Imádkozó tagok fizetnek évenként 20 fillért. Az adományok szép könyvekből, naptárból, füzetekből és szépirotokból állanak és a tagok kívánságára úgy német, mint magyar nyelvben. Ezáltal felhívjuk a katolikus közönség figyelmét a katolikus sajtó fontosságára. A katolikus sajtó a kath. hitélet mindennapi kenyere. A kath. sajtó feyver a minden oldalról támadó nem kath. sajtó ellen. A kath. sajtó megismerteti és így meg is kedvelti a kath. emberrel saját egyházát és annak tanítását. Sokan nem jó katolikusok, mert saját hitüket nem ismerik és így azt, ami előtűk ismeretlen, nem is szerethetik. Legszenetebb kötelességeink egyike a kath. sajtót támogatni és oly egyletek törekvéséit előmozdítani, a melyek a kath. sajtó terjesztésén fáradoznak.

*) A r. k. tanítóegyesületek vezetőségei nem tartanak szükségesnek, hogy a kebelükben felmerülő mozgalmakról lapunk idejékorán és közvetlenül értesítsék? Tőlünk egészen távolálló egyesületek e tekintetben sokat figyelmesebbek, amint erről lapunk jövő száma istanaságot fog tenni Szerk.

*) A szép költemény lapunk tárcájában olvasható. Szerk.

— **Kérelem.** A régi Erdély nyugati határszélén, kies fekvésű hegyeknek a Maros partjához simuló völgyében, Zám község határában. — Pál László, a korán elhunyt, de Munkácsynk után egyik legtehetségesebb festőművésznünk születési helyén — évtizedekkel előbb a tutajozás virágzása idejében egy telep keletkezett. Itt élünk mi, a magyarságnak egy kis kikötő-pontját képezve Hunyad-és a szomszédos Aradvármegyében román ajkú és görög keleti vallású lakói közepette. Itt élünk Istenháza, avagy kápolna nélkül, vallási és magyar nyelvű szentbeszédok vizsgálása nélkül. — Templom, vagy imaház, a hegyen túl fekvő község görög keleti templomán kívül nincs. Az anyaegyház tőlünk 25-3 kilométerre van Maros-Ilyén. Megközelítése nekünk szegényeknek csaknem lehetetlen. Aradvármegyében magyar érzésünk megtartása és erősítése végett egy kath. kápolnát ohajtanánk építeni és berendezni. A sok viszállyban elpusztult magyar egyházak hiányában, Hunyadmegye tősgyökeres magyarsága a görög keleti egyházhoz fordulván szükségéből — nemcsak vallását, hanem nyelvét és nemzeti hagyományait is elvesztette. Hunyadmegye története e szomorú valóságot elretentően tárja elénk. A veszedelem ma is fennáll. A magyar nemzet állam eszméje kívánja, hogy a még meglévő magyarságot fennartsuk és erősítsük. Szegények és elhagyottak vagyunk. Egyházmegyénk — az egész régi Erdélyből állván — képtelen száz és száz hasonló helyzetű községek hívein célravezetően egyszerre segíteni. Ezért a m. kir. Belügyminiszter úr Ónagyméltóságának 82975—1903 III—6. számú és Gróf Majláth Gusztáv Károly dr. erdélyi püspök úr Óméltóságának 924—1903. számú engedélye alapján bizalommal fordulunk hűsorsosaink és a magyar hazafiak közönséghez, kérve, hogy bennünk szent és hazafias célunk elérésében adományaikkal támogathatják és segíthetnek egyeskedjenek. A magyarság megmentésén előbb országunk határain belül buzgólkodjunk! A jó kedvű adakozó szereti és megajdálja az Ur! A mi, de különösen ártatlan gyermekeink szívből fakadó imája az Ur áldását esdi jövevőnkre! Minden fillért köszönettel fogadjunk! Zám, 1903 április hava. Medgyesi János s. k. plebános, elnök, Paulik András s. k. ellenőr. Rátz Gusztáv s. k. biz. tag. Ulrichshofer Pál s. k. biz. tag. Ribitzey József s. k. gondnok pénztáros. Nagy Lajos s. k. pénztáros. Bonis Pál s. k. biz. jegyző.

Püspök urunk apostoli bérmakörútja.

Alvinc és Magyar-Igen.

Püspök urunk, mint a Közművelődés megelőző számában megolvasható, október hó 8-án a kolozs-dobokai espereskerületből székhelyére érkezett és miután egy párnapot itthon töltött, tovább folytatva őszi bérmakörútját a hegyaljai espereskerületben Alvinc és Magyar-Igen községekben.

Alvinc és Magyar-Igen Gyulafehérvár, a püspöki székhely közvetlen szomszédságában fekszik. Alvinc délre a Maros folyó lapályában. Magyarigen szinte az ellenkező irányban a Keesekő alatt. Mind a két község a magyar nemzet virágzóbb, életerősebb korában szebb napokat látott — sőt az egyik, Alvinc, a mint mindenki előtt ismeretes, szomorú történelmi szereplésénél fogva kiváló nevezetességre is emelkedett.

A kegyelmes főpásztor szándékosan és mintegy gondviselészerűen hagyta ezt a két községet utójára. Itt örömeinek és reményeinek színhelyén, munkálkodásának és szenvedéseinek közvetlen szomszédságában akarta — a

periodusra — hat éves apostoli cselekedeteire a koronát a lombhullató őszön feltenni.

Alvincre az elömlülés ezen célra folyó hó okt. 10-én történt. Gyulafehérvár szab. kir. város kath. közönsége megértette ezen napok történelmi jelentőségét és azért szokatlan lelkesedéssel sietett díszit szolgálatni a főpásztornak ezen koronázáshoz. Szébbnél-szebb, csinosabbnál-csinosabb fogatokon vonult fel városunk intelligens kath. közönsége a szekesegyház tere, a hol a főpásztorra a szekesyudvarhelyi róm. kath. főgimn. ifjuságától körülölvén, a kik vándorúton fordultak meg ezen napon városunkban — több mint egy órát várakozott.

Fél négy órakor rohogott ki ő méltósága a püspöki aulából a négy fehér tártostól vont fogaton, melyhez gyors tempóban csatlakozott elől Pongrácz Géza alvinci főszolgabíró és Roska József rendőrkapitány, mint vezetők; a kíséretben voltak püspök ur kocsijában Imets Fülöp Jákó apátkanonok, a hegyaljai espereskerület érdeműs főesperese, Dr. Csúry Bonifác Kováts Lajos kanonok, Novák Ferenc kir. tanácsos polgármester, Patrovics Ferenc főmérnök. Avéd Jákó lovag nyug. főgimn. igazgató, Kádár és Sárdy városi tanácsosok, Dr. Csúry Bonifác uradalmi orvos, Zlamál Ágost, Kárpiss János, Bartalis József, Dr. Fejér Gerő, Rass Károly, Reithoffer Jenő főgimn. tanárok, Krzyzewszky Géza adótárnok, Dr. Lupsa Áron gör. kath. püspöki titkár, Márton Andor udv. káplán, Bálinth Ferenc püspöki főerdész. Váczy József pénzügyi főbiztos, Prassák Rajmond postamester, Csusi István és Müller Lajos iparosok és még sokan, kik az úton csatlakoztak a menethez.

A menet, mely a legszebb festői látványt nyújtja, a vár déli vagyis a hátulsó kapuján haladva el a temető mellett vezető úton esap be az országútba. Az országúton Maros-Portus és Alsóvárada között gyenge porfelleg emelkedik fel a kigyózó kocsisor nyomában, a Mamut felől vagy valahonnan hideg őszi szél süvölt keresztül a zizegő arany levelek közt; olykor-olykor nagyszemű eső csepp hull — esodálatosan éppen a mai nap — az első cseppje a két hónap óta nélkülözött Isten áldásának. —

Igy érünk minden földi dolgot, örömet és szomorúságot egyaránt elfelejtve Martinuzzi György vértanúságának színhelyére az alvinci határba. Minden bokor és liget, a rohanó Sebes, a letarolt pusztá, az öszülő hegytetők, a kiaszott fűszálak, az összesodrott levelek, a szélben kóválygó porszemek mintha mind a magyar diésőség zivataros nagy napjairól regélnének ma. Mennyi öröm és gyász, a fenynek és az árnyak milyen titokzatos összehurcolása én Istenem ez a szomoruan sárguló őszi vidék most!

Azonban folytassuk a diadalút leírását tovább, nem érdemes a mai érdekkor sivar gyermekeinek szívét holmi, szerintök nevéseges történelmi remiszenciákkal felzavarni, megbolygatni — bátor szívű ösöknök csak törpe, szájas epigonjai vagyunk mi mindnyájan.

A diszmenetet a határban nem messze az alvinci átjárótól Alvinc kath. híveinek díszes küldöttsége állította meg. Itt Batta Bertalan nagy készülségre, mely vallásos és hazafiasan érző lélekre mutató szép beszédben fogadta a főpásztort, a ki megköszönte a szives üdvözlötlet, elmondotta útjának céljait a lelkek keresésének érdekében és szorított a küldöttség tagjaival egyenkint kezét szorított, a határ hátralévő részén a községben a nép nagy tömege között az ünnepiesen fellobogózott utcákon behajtatott az első diszkapuhoz.

A diszkapu valóságos dísz volt a művészet-

nek. Fölül az első részen a zöld galyak közül messze kilátzott ő méltósága nagy művészettel megfestett címere az ismeretes jelíveivel: In corde Jesu Salus, míg a belső részt pápai, nemzeti színnű lobogók között ő Szentsége sikerült festésű címere díszítette. Ide csoportosult Alvinc értelmeségek. Fehérruhás leánykák, társulatok, áhítatos nők szorongtak csaknem egymás hátán, mert mindegyik a legközelebb akart lenni a magas vendéghez. A mint a négyes a diszkapu alatt lassított, Szögyényi Bela ny. pénzügyi tanácsos főgondnok az egyháztanács nevében mondott igen szép egyszerű kis beszédet. Szavai, mint sikerült tudósítónknak lejegyeznie, körülbelül ezek lehetnek:

„Szerencsésnek érzem magamat, hogy mint új főgondnok bérmautja alkalmából, méltóságos gróf Püspök úr, kegyelmes főpásztornak, az alvinci római katolikus hitközség nevében üdvözölhetem! Valóban nagy örömünkre szolgál az, hogy Kegyes főpásztorunkat áthatva oly nagy szeretettől, ide vészeltelte a jó Isten Alvincre, hogy a bérmautás szentségét kiszolgálja a mi római katolikus hitközségünkben. Isten hozta! A körünkben eltöltött napok elfelejtethetetlenek lesznek reánk nézve, még pedig különösen azért, mert a buzgó főpásztori üdvönlő elmozdítása céljából, holnap Anyaszentegyházunkban a bérmautás szentség kiszolgáltatásánál elmondandó főpásztori áldásával, nemcsak a bérmautandókban, hanem az összes jelenlévő hívekben a hitet nevelni fogja, egész életünk tartamára! Kegyes főpásztor fogadja érte hálánkat, hódolatunkat és ragaszkodásunkat és egyidejűleg buzgó eszedünk különösen azért Jézus Szenteséges Szívéhez, hogy ezen egyházi ténykedéséért áldja meg egészséggel, hosszú elettel, hogy így sokáig a mi főpásztorunknak mondassuk! Éljen!”

Viharos éjlen kapta el ezen kis beszéd végszavait, mely háromszor, négyszer mintegy tüntetészerűen újult meg az üdvözlők sokaságán, a mi úgy látszott igen kellemesen lepte meg a főpásztort. Mi azonban ezen nagy hatást nem annyira magának a beszédnek, mint inkább a kegyes főpásztor személyének és a szónok — a vidék kedves Szögyényi „bácsi”-ja — mély tiszteletreméltó egyéniségének tudjuk be, a ki maga valóságos buzgóságával, nagy körben ismert tiszteletreméltó személyiségével, tiszta, becsületes, munkás, puritán jellemével egy valóságos igazi élő szónoklat.

(Folyt. köv.)

A bányavidéki espereskerület koronagyűlése.

A bányavidéki esperesi kerület papsága f. é. szept. hó 28-án, Boicán tartotta meg ez ideig koronagyűlést. A gyűlést megelőzőleg a csaknem teljes számmal megjelent kerületi papság adorációval kérlette meg az oltárszékény magányában rejtezködő isteni Megváltót. Imádság végetével Székely Károly vespataki plebános szólott az egybesereglett hívekhez az Oltárszékény tiszteletéről, különös vonatkozással a nőkre. A szent beszédet ünnepi nagy mise követte, melyet a kerület nagyerdemű főesperese Csiky János celebrált kiszolgálva többeknek az angyalok eledelét is. Dicsérettel kell megemlékezni a hívő nép nagy buzgalmáról, melylyel az, követve a papság példáját, az ájtatosságban végig kitartott — s a napot valóságos ünnepé avatta.

Ime, a „küküllőmenti” kolléga szándékának: „hogyan részesülhet a nép is a koronagyűlés áldásaiban” — megvalósítása. Ez különben a bányavidéki esperesi kerületben nem új, hisz már évek óta hasonló módon tartottuk gyű-

léseinket. Távolság van azonban tőlünk azért a kezdeményezést magunknak követelni, de még csak elismerésre sem tartunk számot, hisz mi csak szigoruan vett hivatászerű kötelességet teljesítünk akkor, midőn a különböző felekezetek és nemzetiségek közé beékeltek esékélyke nyájunkat édes anyaszentegyházunknak s a magyarságnak minden kinálkozó módon és eszközzel — úgy ezzel is — megmenteni igyekezzünk. Mindazon által jól esik tudnunk, hogy az, amit mi szép esendben gyakoroltunk, másoknak helyeslésével találkozik. Mi, akik már tapasztalathoz jutunk s lelkiünk nemes gyönyörével látjuk nem egyszer, hogy minő behatással van a koronák illetén megtartása a hívő népre, hön óhajtuk, bárha „Küküllőmentinek” életrevaló eszméje, a melytől a vallásélet fellendítése körül oly sok szépet és vigasztalót várhatunk — egyházmegyeszerte felkaroltatnék. S hogy ez úgy legyen, nincs is egyébre szükség, mint csupán akaratra. Ha akarát van, minden képzelhető nehézség elesik s példánkon igen sokan fognak felbuzdulni. És mi valjon vonakodnánk jó példával előjárni? Akkor mit sem ér ami predikálásunk, mert a szavak tettek nélkül megszégyenitnek, mondja egy egyházatyja. Peldánkra bizony nagy szükség van, midőn még a jobbak részéről is közöny, tudatlanság, illetlen magaviselet, amivel a nagy Szentség irányában viselkednek. Tegyük róla, hogy ez megszűnjék et ut adveniat regnum Christi eucharisticum.

Különböben a koronagyűlésnek kiemelkedő pontja volt az elnöklő főesperes lelkes, tanulságos beszéde, melyben kegyelettel emlékezve meg b. e. nagy pápánk XIII. Leó haláláról, egyben a fiú tanterhelhetlen ragaszkodás hangján hódol X. Pius Szentséges Atyánknak. Majd áttért papi hivatásunk egyik lényeges kötelemére — a hitoktatásra, erős vonásokkal rajzolva ennek, a kath. érület és gondolkodás újateremtésére való nagy fontosságát. Az eszmékben gazdag beszédet éljenzéssel fogadták. A gyűlés a kegyelmes főpásztort táviratilag üdvözölte. Örömmel veszi tudomásul püspök urunk ő méltóságának a kerületi jegyzői tiszt betöltésére vonatkozó magas intézkedését. Titkos szavazással kebeléből statusi képviselőt választ.) Majd élénk eszmecsere fejlődik ki, egyes, a gyakorlati lelkipásztorkodásba vágó felvetett kérdések felett. Tanácskozmányaink után a házi gazda vendégszerető asztalához hívott meg. Az együttlétnék örömeit azonban soká nem élvezhettük, mert a nagy távolság utra készített, hogy legalább másnap estére otthonunkban mondassuk el: mindenütt jó stb. A viszontlátásra Zalathán!

y—y.

TANÜGY.

Ki tanítsa a hit- és erkölestant a népiskolában.

Irtá és a csiki r. k. Tanító-egyesületnek 1903. szept. hó 30-án tartott ülésében felolvasva: *Karácsony József* elnök.

A tanító, az iskola annyit ér, a mennyit a neveléstan elméletéből, az egyháztól elfogadott és az erkölcsiég tüzpóbját kiállott elvekből az emberi akaratra, a gyakorlati életre át tud vinni, lelkileg élő embert tud adni a földi és jövőendő életnek. Sem tanító, sem iskola ennél többet nem ér, ennél több becsé nincsen. De ha ezt nem tudja elérni, se az iskola, se a tanító nem ér semmit.

A csiki tanítóság, melynek nevelői érdemeit részint személyes meggyőződésből, részint forrá-

*) Sajnosan nélkülözünk e tudósításban a kinevezett kerületi jegyzőnek és a megválasztott statusgyűlési képviselőnek megnevezését. Szerk.

sok útján ismerem visszamenőleg a multakra is, mindig tudta azt, hogy nevelni nem annyit teszen, mint az iskolában csak tanítani; nem annyit teszen mint csak kiadni a rendeletet az erkölcsi életre; nevelni nem annyit teszen, mint csak izmosítani a gyermek testét az életfentartás minden anyagi eszközzel. Mert ha ezen három nevelői ténykedést egymástól elválasztjuk, mint azt a képzetlenek és hivatástalanok ezrei teszik, a nevelés utópiává, torzképpé sülyed.

Valamint annak a cselekedete semmi, a ki az egy Isten nevében keresztel, vagy külön-külön valamelyik isteni személy nevében; és valamint annak a hite semmi, a ki tudatosan a három isteni személy közül valamelyiket elméjéből és szívéből kizárja: éppen így semmi az olyan tanítónak minden nevelői ténykedése, ki csak tanít, de nem vezérli a nevelendőt a gyakorlati erkölcsiösségre; vagy a ki csak testben edz embert, de a más két fontos feladatot nem ismervén, mellőzi.

A t. egyesület minden tagja előtt köztudomású dolog, hogy az iskoláknak egyetlen egy feladata volt és van a világon mindenütt: a nevelés.

A nevelésnek szintén egyetlen egy célja van: az ember tökéletesítése. A tökéletesítés vonatkozik a testre és lélekre; vonatkozik különösen a lélek két tehetségére: az értelemre és akaratra; az értelemre a tudással, az akaratra a megismert erkölcsi jó véghezvitelével.

A test tökéletesítését a lélek tökéletesítésétől elválasztják sokan; lehet ezt látni a művelletlen családokban, a vad népeknél; de lehet ezt tapasztalni igen sok uri; nem mondok művelt családokban is. De a léleknek egyöntetű tökéletesítését a kis korban, a népiskolában elválasztani nem szabad és ha mégis megteszi a hibás rendszer, a lélek két tehetségét az értelem és akarát két nevelőnek adja a kezébe, kik ellentétben állván egymással a képzés, műveltség különfélesége szerint, ép. összhango munkát nem végezhetnek.

Az értelem tárgya az igazság. Az akaraté a jószág.

Ezek oly szoros összefüggésben állanak a nevelés korában, hogy mihelyt az értelem megismert egy-két vagy több igazságot, rögtön készsége kell tenni az akaratot is, hogy azt véghezvigye mindj. Ezen mély lélektani törvényből, ezen neveléstani tényből foly ki annak a kérdésnek nem eldöntése, de alapos megfontolása, hogy vajjon ki tanítsa a hit- és erkölestant a népiskolában, a hol osztálytanítás van, az-e, a ki a többi népiskolai tantárgyat tanítja, vagy különálló megbízott, pl. a plébános vagy egyszóval a pap.

Megjegyzem félreértés elkerülése végett, hogy midőn ezt a kérdést felvetem, én csak a tisztán katolikus iskolákat tartom szem előtt, melyekben egy vallású gyermekek jarnak. Az ilyen iskolákra nézve teljes meggyőződéssel állítom fel a tételt: hogy a hit- és erkölestant is tanítsa a tanító, a ki a többi tantárgyakat tanítja.

Mi áll ennek útjában? Mik a nehézségek, miért nincs ez így, pedig — mint látni fogjuk a felhozandó nyomos neveléstani érvekből, ennek így kellene lennie. Talán nincs meg a tanítóságban a hit- és erkölestantban való képzettség? Hogy más helyen meg van-e, azért tűzbe nem teszem a kezemet; de a mellett, hogy a csiki tanítóságban ez a szakképzettség megvan, általánosságban jót állók és próba esztendő szegyet nem vallanak a csiki tanítósággal. Hiszen a székely tanító a hit- és erkölestant elemeit a legedesebb anyatejjel szítja magába, gyermek-

korában a családi szentélyben az édesanya és atya csak ezen egy tudománnyal kezdi gyermeke tanítását, erkölcsi nevelését, ezért néha képes feladozni a testi fejlesztés kötelmeit is. A család vallásos szelleme az ifjút végig kíséri a tanulói koron, sőt még azután is irányítja, néha — ha kiesnek medréből — a családi hagyományos érzés ezer szálai vonják vissza.

Négy elemi iskolája, négy közép iskolája, négy évi tanítói tanfolyama, összesen tizenkét év vallási és erkölcsi nevelése a vallás tanítására nemcsak képessé teszi a székely tanítót, hanem szakképzetté is; főképen ha az újabb képzés szerzőjét tekintjük, melyben bennfoglalatik a tudás anyaga egész terjedelemben és bennfoglalatik a mód, melylyel a tudás anyaga a gyermekekkel közölhető: a hitoktatás módszertana. S mindezt nemcsak elméletben kell elsajátítani, de itt a képzés ideje alatt az elméletet gyakorlatban be kell mutatni, a szabályokat alkalmazni kell, ügyességet, jártasságot kell szerezni, a hittani tananyag módszeres előadásával a gyakorló iskolában több éven át.

Tehát ezen szempontból semmi sem állja útját, hogy ne a tanító tanítsa a hit- és erkölestant a népiskolában, mert szakképzettségét megadta a tizenkét évig tartó iskolai képzése és a több évig tartó családi nevelése. Sőt talán ha a tanító kezéből kiveszik a hittan és erkölestant tanítását, — holott ő erre képesítve van, — beáll a hanyatlás, a sülyedés. Elfeleli a legszükségesebb hittani igazságokat, elfeledi a pozitív erkölcsi törvényeket, erényeket s így az egyház a tanítóban elveszti a hívót, elveszti a hithirdetőt az iskolában, a családokban és a szerencsétlenül, visszasan gondolkozó és élő társadalomban.

Elveszti a magyar nemzet a tanítóban az öntudatos népnevelőt. Mert a nemzetek történelme élő tanubizonyosság, hogy a vallástantitók: akár hivatalból tanítók, akár csak dilettáns tola-kodók, felforgatják a nemzeti alapokat, megörlik a nemzet életerejét hasonlóan a görög szólistákhoz, kik Homéros és Pithagoras, Sokrates, Plató és Aristoteles minden nevelői áldozatát feldul-ták és a görög nemzetet letaszították a gyalázatos erkölcsi és nemzeti halálba.

Ha a hit- és erkölestant is a tanító tanítja, a ki a többi tárgyakat: akkor a történelmet, alkotmányt, magyar nyelvet összes olvasmányokban, földrajzt, természettant és természetrajzt is vallásos íhlet fogja áthatni. Mert marandó és uralkodó érzelmeket a tanítóban csak az örök eszmények, örök elvek, örök igazságok képesek felbreszteni s ezek folytonosan oda tolnak törvényeik szerint a tanító ajkára, oda lépnek a tanító vérkeringéséhez s minden eselekedeténél kormányzó szerepet követelnek.

Ugyan miképpen is lehetne eredményesen nevelői hatással tárgyalni egy szent István királyt, egy szent Lászlót, egy Nagy Lajost és Hollós Mátást és a többi nemzeti nagyjainkat, ha legalább $\frac{2}{3}$ részét az eseményeknek nem az isteni akarát érvényesülésére hivatkozva tesszük hatásosakká?

Miképpen lehetne nevelői hatással tárgyalni a természettant, természetrajzt, ha az előbbiben a természeti erők és törvények szerzőjere a gyermek értelmét rá nem vezetjük; ha érzelmet, a tisztelet érzelmét benne fel nem lehetjük az iránt, ki a lények millióit csak az ember javára hozta létre és semmi másért.

A földrajznál minden parányi hely alkalmas valamely nevelői cél megvalósítására. Egyik hely a születés, a letáadás nagy kegyelmére, a másik szerencés nemzeti események megtörténtére emlékeztet; hegyek, völgyek, folyók, városok, falvak, termékeny rónaságok, intézetek, templomok, mind a nevelői cél eszközei.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

Minden népiskolai tárgy az isteni és erkölcsi erény felkeltésére van végső céljában teremtve. Tízük ezek, melyekből szikrát kell kicsalni szakszemek, szétfoszlanak kalapácsütéssel.

De ha nem a tanító tanítja a hit- és erkölcsant rendeltetésűen, egy-két év múlva kihullanak szívéből az élő, a tárgyakat átható erkölcsi érzelmek, szétfoszlanak gondolkodó lelkéből az érzelmek, szétfoszlanak gondolkodó lelkéből az érzelmek forrásai: a lét, a végelet, a teremtés, a hivatás, a viszony eszméi: s ezek elmulva, nem lesz a mi megmelegítse reáldománynak hideg gondolatait; nem lesz, a mi lelkesítse ideális nevelői célokért egykor buzgó akaraterejét.

Sohogysém tartom kielégítőnek azt, hogy a heti 2 órában a hittant más tanítsa, mint a többi tárgyak tanítója.

Mert heti 2 órában, sőt heti négy órában is mire tud menni a plébános vagy bárki a hitoktatók közül.

Heti 2 órában vagy 4 órában is csak tanítani lehet, de nem nevelni. Már pedig az iskolának a célja nem a tanítás, hanem a nevelés, melyhez a tanítás, az erkölcsi élet és testi tökéletesedés mint részek tartoznak.

A népiskola mai rendszere kizárja azt, hogy szórányos 2—3 órában nevelni lehetne. Erre az egész népiskolai élet, a hét minden napja, az esztendő minden hónapja szükséges folytonos egymásutánban akképpen, hogy megszakítással a napi rendről a nevelés említett 3 tényezője le ne vessék.

Már pedig ha más tanítja a hit- és erkölcsant, mint a többi tárgyakat, ez esetben nevelés nem lehet. Éppen e miatt beteg a tanügyi országoszerle. Korszellemmé nőtte ki magát az a ferges tanügyi felfogás, hogy a hit és erkölcs tanítását végezze a pap. A tanítónak ezzel semmi köze. Ez az oka, hogy a tanító csak tanító, de sohogysém nevelő, ha rajta ezen ördögi korszellemmel. Ugyan ezzel a mai rendszerrel mit érünk el? Már el is érték nagy mértékben a szomorú eredményt. Nemzeti nevelésünkbe beeseppent a halál mérge. De itt még nem, a székely tanítók iskoláiban. Itt nem, mert a székely tanítók szentnek tartják az ösök nevelésüket hagyományait, szentnek tartják küldetésüket, szentnek fájunk jövődjét, s azért állásukat készek volnának odadobni, semhogy a népiskolai tárgyakba bele ne illesztessék, bele ne illeszteni, bele ne töltenék az üdvösség olaját.

Ezrekre megy azon iskolák száma és sok ezerre azon tanítók száma, kik az erkölcs tanítását nem tartják hivatásuk részének. Minő iskolákat értek és minő tanítókat? Azt mindnyájan ismerik. Ezért mondtam, hogy nevelés-ügyünkbe beeseppent a halál mérge.

A kath iskolában még kellő színvonalon áll a ker. nevelés, mert ezekben a hittan és erkölcsant tanítása a tanítók feladata több helyen, mint nem. S ezek a többi tárgyakban is minden találó helyen gondot fordítanak a nevelői észlra.

Az említett korszellemet minden parányában, céljában, létforrásában, szerzőiben, eredményében boncoló kés alá kell vetni és e műtét meggyőzi még azon keveseket is, kik nézetemet első tekintetre magukéva nem tennék, hogy a hit- és erkölcsant annak kell tanítania, ki a többi tárgyakat tanítja; hiszen a tanítószakszakszerű tanítási történelmet, szakismerettel kell tanítania az eszmék mindkét nemét.

Nos, ebből áll a hit- és erkölcsant módszere is, szent történelemből és a hitgyszágok eszméiből.

El kell tehát fogadnunk egyházunk és hazánk há szolgálatára azt, hogy a hit- és erkölcsant legyen annak a kezében, ki az osztályt tanítja.

* *Irodalmi jelentés.* A szentírás után semmi sem vonzza a hívőt oly közetlennül, mint a szentek élete. A nagy és nemes lelkek élete, az erkölcsi elveknek következetes valósitása, esendes békével, tiszta örömmel tölt el s a tanulságok egész világát tárja elénk, különösen akkor, ha a szentnek sajátos körülményei a mi viszonyainknak is megfelelnek. Chantal szent Johanna Franciskának, a XVII. század e nagy szülöttjének nemes jellege, szép hivatása gyönyörű összhangásban van a modern kor vágyaival, szükségleteivel és veszélyeivel. Élete meggyőzően tanítja, hogyan kell csüggedés nélkül Isten felé haladnunk, példája hathatós eszköz a gyengék erősbülésére és a buzgók épülésére. Volt nagy neve, magas állása, szerető ferje, voltak kedves gyermekei, de Isten hívő szavára kibontakozik az édes, erős kötelekekből, magányba zárkozik, hogy mind magasabb tökéletességre emelkedjék. Mindenkor, életének legkülönbözőbb viszonyaiban, a legmagasabb fokban tündöklött Chantal asszonyban az az erény, mely korunkban leginkább hiányzik: a lelki erősség. A nagyvilági hölgy, a hitves és anya ugyanazt a törhetetlen lelki erősséget mutatta, a melyt megeseodálunk az apácában és rendalapítóban. A nagy szent változatos és elragadóan szép életének méltó írója Bougaud Emil. Az emberi szív nagy ismerőjének már a nevéhez fűződik a mely lélektani felfogás, érzék, a képzelet pazar színeiben játszó írásmódor, a melyet többi életrajzában esodálunk. Hogyan írhatta meg akkor kedves szentjének életét, kit édes szülővárosa nevelt az egyháznak, s a kinek áldott emléke gyermekkorra emlékeivel szövődik egybe?! Kiváló becsüvé teszi a művet, hogy Bougaud híven jellemzi az egész kort s a nagy szent köré számos fenkölt, nemes lelket csoportosít: lelki vezéreit, rokonait, barátait, szerzetes testvéreit. Elénk tűnik százezer szent Ferenc, kinek neve még két század távoltságában is elbűvöl. Depaul, szent férfiak és ök egész serege, hogy lássuk a hitéletnek és a cselekedeteknek ama mozgalmasságát, mely a XVII. század első felét az egyház életének legfényesebb korszaka közé emeli. E korhoz és társadalomhoz bilineseli le a szerző az olvasót, de a főhelyet mindig szent Chantalnak adja. Bougaud „Historie de sainte Chantal et des origines de la Visitation“ című nagy-szerű munkáját kérte a magyar közönség is. Sokan meleg érdeklődéssel kísérték fáradságos munkánkat, s örömmel láttuk az első lelkesedést, mely a mű megje-nését követte. Adja Isten, hogy a munkát továbbra is annyi figyelem kísérje, a mennvi áldást hozhat olvasóira. Művünket — Bougaud szavaival — első sorban a keresztény nők és zárdaszüzek figyelmébe ajánljuk. Amazok megtanulhatják, hogyan lehet valaki szent a világi zaja, gondjai közepette nagy családdal és jöletben, csak legyen nagylelkű, buzgó, Istenért és öveieért áldozatra kész; ezek még többre esesülük majd hivatásukat, melyet Chantal asszony drágán — szívveré árán — szerzett, s megtanulják Istennek e kiváló szolgálatjától, mily magasra juthatnak azok, kik tudnak lemondani és a szentírás szavai szerint magukat a kegyelemnek átadni. Olvassák a világiak mind s hasonlítsák össze ezt a szent életet, melyet a lelki nemesség és erősség szelleme át meg ájtart és gyümölcsözővé tett, a világnak elpuhult, sivár életével; az egyiknek békéjét a másiknak hánykodásaival, és ha úgy tetszik, az egyiknek áldozatait a másiknak megannyi örömeivel: legalább megtudják, hol található föl a lélek nyugalma, emelkedettsége, ereje, alkotóképessége szava: igazi nagysága. A tanulságos

könyv első kötetének magyar fordítását ezzel útjára bocsátjuk és a magyar keresztény irodalom pártfogóinak szives figyelmébe ajánljuk. A mű ára 5 korona, vászonkötésben aranyfűszettel 6 kor. 20 fillér. A budapesti növendékpapság Magyar Egyházirodalmi Iskolájának ez évi tagjai.

Pályázatok.

— *A kolozsvári külmagyar utcai* róm. kath. tanítói állás, mely kántorite- endőkkel is jár, valamint a kolozsvári auguszteumi róm. kath. tanítói állás üresedésbe jöven ezeknek betöltése céljából pályázatot nyitunk.

A magyar utcai k.-tanító évi jövedelme: a) kántori fizetés 534 kor.; b) tanítói fizetés 960 kor.; c) természetbeni lakás; d) kertrész; e) némi stóla és tandíjostalék.

Az auguszteumi tanító évi jövedelme: a) 960 kor. középpénz; b) kertrész; c) némi tandíjostalék; d) természetbeni lakás.

Pályázni kívánók keresztlevéllel, tanítói oklevéllel, s netán eddigi szolgálataikat igazoló bizonyítványokkal — a külmagyar utcai állásra pályázók ezeken kívül kántori oklevéllel is — felszerelt kérelmüket f. é. október hava 23-ig a kolozsvári róm. kath. iskolaszék elnökségének címzeve nyuljthatják be.

Kolozsvár, 1903. okt. 10.

Bíró Béla
apát-plébános.

lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használattassanak, mivel a kellemetlen szag és a lassu, ragadós száradás, mely az olajfesteknek és az olajlaknak sajátja elkerülte tük. E mellett használata olyan egyszerű, hogy líki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgygyal feltörhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

szinezett szobapalló fénymázt, sárgásbarnát és mahagonbarnát, mely akárcsak az olajfesték földi be a pallót s egyuttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb.; van azután:

tiszta fénymáz (szinezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestekkel már bemázolt egész új pallóra való.

Csak fényt ad, ennél fogva nem földi el a famustrát. **Postacsomag,** körülbelül 35 négyzet méter (2 közép nagyságú szobára való) 5 frt 90 kor. vagy 9¹/₂ márká.

A közvetlen megrendelések minden városban ahol raktáron vannak ide küldendők — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel azt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba

Cristoph Ferenc
a valódi szobapalló fénylak feltalálója
és egyedüli gyártója.

FŐRAKTÁR:
DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésben. GYULAFEHÉRVÁRT.